

Ime Dražgoše kot slovenski jezikovni in kulturni spomenik

Slovansko lastnoimensko dediščino je prvi sistematično obdelal in predstavil najpomembnejši slavist 19. stoletja Fran Miklošič (1813–1891), in sicer v treh nemško pisanih razpravah: *Tvorba slovanskih osebnih imen* (1860), *Tvorba krajevnih imen iz slovanskih osebnih imen* (1864) in *Slovanska krajevna imena iz občnih imen* (1872–1874). Ker je v prvi razpravi Miklošič pritegnil zelo malo slovenskega gradiva (zaradi tedaj še neobjavljenih historičnih virov), je leta 1886 v *Letopisu Matice slovenske* to vrzel zapolnil zgodovinar Franc Kos, z razpravo *Ob osebnih imenih pri starih Slovencih*. V uvodu k tej razpravi je zapisal: *»Pred tisoč leti so dajali slovenski starši svojim otrokom domača imena. Vsled tujega vpliva so se sčasoma ta imena odstranila ter nadomestila z drugimi. To se je primeroma hitro zgodilo, kajti Slovenci so imeli že takrat slabo navado, da so se radi poprijemali tega, kar je prišlo od drugod. Veliko je pripomogla tudi sveta vera, da so se v teku časa odstranila narodna imena, ker so bila poganska, ter se vpeljala imena raznih svetnikov in svetnic.«* Kot v opravičilo za svojo razpravo pravi: *»Od nas je odvisno, da zopet vpeljemo imena, katerih so se posluževali naši predniki. Morebiti bi lahko kdo oporekal, da so ta imena nekrščanska. Res je, da bi le maloktero našel v rimskem koledarji, vendar so bili možje in žene, ki so imeli spodaj našeta imena, večinoma kristijanje, nekateri izmed njih še celo pobožni romarji in goreči podpiratelji svete cerkve, ki imajo brez dvojbe mnogo zaslug, da se je sveta vera razširila in utrdila med Slovenci.«*

S slovenskimi zemljepisnimi imeni so se pozneje ukvarjali jezikoslovci Karel Štrekelj, Luka Pintar, Fran Ramovš, Petar Skok in še zlasti France Bezlaj. Na Koroškem so imena raziskovali Janez Scheinigg, Primus Lessiak, Eberhard Kranzmayer in Otto Kronsteiner. Bezlaj predstavlja vrh slovenske imenoslovne znanosti, s svojo monografijo *Slovenska vodna imena* (1956–1961), številnimi razpravami in *Etimološkim slovarjem slovenskega jezika I–IV* (1976–2005, soavtorja III. in IV. knjige sta Marko Snoj in Metka Furlan). Pomemben prispevek k

poznavanju slovenske toponimije je dal Marko Snoj z Etimološkim slovarjem slovenskih zemljepisnih imen (2009), v katerem kritično povzema, dopolnjuje in nadgrajuje imenoslovne raziskave od Miklošiča do danes.

Kot pravi Bezljaj v svoji razpravi Slovenski imenotvorni proces, so Slovenci tako kot ostali Slovani svoje naselbine radi imenovali po neki osebi, za katero težko rečemo, ali je bil to starešina zadruga ali ustanovitelj naselbine. Nekatera od teh krajevnih imen so se v slovensko zavest še posebej trdno zasidrala, ker so povezana s slovenskimi kulturnimi ali naravnimi spomeniki: *Rateče* (os. i. *Rateta*) so dale ime *Rateškemu rokopisu*, *Stična* (os. i. *Žitič*) *Stiškemu rokopisu*, *Radenci* (os. i. *Radin*) znameniti radenski slatini, *Postojna* (os. i. *Postof*) svetovno znani kraški jami, *Bohinj* (os. i. *Ljuboh*) alpski dolini z ledeniškim jezerom, *Ljubljana* (os. i. *Ljubovid*) pa je postala celo središče sodobnega slovenstva. Staroslovenska osebna imena so zakodirana tudi v slehernemu Slovincu znanih krajih *Črnomelj* (< *Črnomel*), *Domžale* (< *Domožal*), *Kotlje* (< *Hotel* oziroma *Hotul*), *Radgona* (< *Radigof*), *Radovljica* (< *Rado*), *Trbovlje* in *Trebnje* (< *Treb*), *Velikovec* (< *Bolko*), gorah *Blegoš* (< *Blagoš*), *Bogatin* (< *Bogotin*), *Bohor* (< *Bohor*), *Dobrač* (< *Dobrak*), rekah *Mislinja* (< *Misel*), *Hudinja* (< *Hod*), *Radovna* (< *Rado*). Tudi v *Dražgošah*, simbolu slovenskega odpora in trdoživosti, je utelešeno pristno staroslovensko osebno ime, edinstveno v celotnem korpusu slovanskih imen: *Dražigost*.

Pri ugotavljanju izvora lastnih imen se imenoslovec praviloma najprej ozre po imenskih oblikah (posebnostih v pregibanju, pridevniški obliki in stanovniškem imenu, tj. imenu za prebivalce ustreznega naselja) in historičnih zapisih.

Imenske oblike za Dražgoše so: v *Drážgošah*, *drážgoški*, *Dražgošáni*. Historični zapisi se pojavijo v prvem loškem urbarju leta 1291: *Drasigos*, nato 1481 *Draschigosch*, 1636 *Draschigasch*, 1689 *zu Drasigashi*, 1744 in 1798 *Dragutsch*, 1750 *v Drashgoshah*, 1780 *Drasgoshe*, 1825 *Draschgosche*, 1843 *Drashgoshe*. Na podlagi teh zapisov lahko rečemo, da je bilo krajevno ime izpeljano iz osebnega imena *Dražigost* s pomočjo stare svojilne pripone *-jb*, nanašalo pa se je na zemljepisni pojem bodisi moškega spola, najverjetneje *breg*, bodisi srednjega spola, npr. *brdo*. **Dražigostjb* (*breg*) oziroma **Dražigostje* (*brdo*) sta v skladu s pravili slovenskega glasoslovnega razvoja dala obliko **Dražigošč(e)*, nato gorenjsko narečno **Dražigoš(e)* in slednjič zaradi vokalne redukcije **Dražgoš(e)*. V 18. stol. izpričana konkurenčna krajevnoimenska oblika *Dragutsch* (*Draguč*) kaže svojilno izpeljavo (s pripomo *-jb*) iz ljubkovalne osebnoimenske oblike *Dragut*, nastale iz zloženega antroponima *Dražigost*. Množinska oblika krajevnege imena je, kot je videti iz historičnih zapisov, očitno mlajšega nastanka, kar je svoj čas (1924) ugotavljal že Ramovš. Množina je prvič izpričana leta 1750, izkazana pa je tudi v Metelkovem seznamu krajevnih imen iz leta 1823, kjer so, poleg imenovalniških, navedene tudi roditeljske imenske oblike.

Ime *Dražigost* je zloženo iz pridevnika *drag* in samostalnika *gost*, vezni

samoglasnik *-i-* pa je povzročil palatalizacijo *g* v *ž*, podobno kot v nekdanjih imenih *Dražigoj*, *Blažigoj* (*blag-*), *Družimir* (*drug-*), *Strašimir* (*strah-*). Med Slovenci so, tako kot med Slovani nasploh, bila osebna imena s korenem *drag-* nekdanj zelo popularna. Oglejmo si nekaj konkretnih, v virih dokumentiranih primerov.

Iz zloženega os. i. *Dražigoj* je nastala kratka oblika *Dražen*, iz te pa krajevno ime *Draženci* pri Ptuj, iz os. i. *Grdodrag* (*grd* je tu v starejšem pomenu 'ponosen') pa je izpeljano krajevno ime *Dražava* (še v srednjem veku *Grdodraža*) pri Slovenskih Konjicah. Na Koroškem je krajevno ime *Drašče* (na Zilji), ki ga rekonstruiramo kot **Dražiče*, kar je oznaka za pripadnike *Dragovega* rodu, ta *Drago* pa je še leta 1150 izpričan v virih s polnim zloženim imenom *Gostidrag* (*Costidrach*). Spet na Koroškem je leta 990 in 1050–1065 izpričano os. i. *Dragožit*, ki pa je zakodirano tudi v koroškem krajevnem imenu *Dragožiče* (pri Šentjakobu v Rožu). V krajevnem imenu *Sodražica* se skriva os. i. **Stojdrag*, v *Hotedršici* in *Kotredežu* **Hotedrag*, v *Sedražu* **Sebedrag*, v *Todražu* **Bitodrag*, v *Čadrgu* in *Čadražah* pa **Čadrag*. Osebna imena na *Drag-* so ohranjena še v številnih drugih krajevnih imenih, npr. *Dragatuš*, *Dragočajna*, *Dragomelj*, *Dragomer*, *Dragomilo*, *Dragomlja* *vas*, *Dragonja* *vas*, *Dragotinci*, *Dragovič*, *Dragučova*, *Drganja sela*, na Koroškem so *Draganče*, *Draganje*, *Dragniče*. Seznam bi še lahko nadaljevali.

Zgodovinar Anton Koblar je še leta 1891 naivno razlagal *Dražgoše* iz občnoimenske zveze »v drazih goščah«, jezikoslovec Fran Ramovš pa jih je (1924) – menda prvi – že izvajal iz os. i. *Dražigost*, enako tudi hrvaški etimolog in imenoslovec Petar Skok (1929). France Bezlaj (1967) je za *Dražgoše* po nepotrebnem dopuščal kar tri rekonstrukcije: **Dražigostiče*, **Dražigostičane* in **Dražigostjane*, Marko Snoj pa jih razlaga iz **Dražigostjane*, kar da je ime prebivalcev **Dražigostje vasi*. Vendar, kot nam pričajo historični zapisi, *Dražgoše* niso nastale kot stanovniško, pač pa kot svojilno ime, množinska oblika se je pojavila šele v 18. stol. Tudi bližnji vasi *Kališe* (< *Kališče*) in *Lajše* (< *Lazišče*) sta prejeli množinsko obliko imena šele v novejšem narečnem razvoju.

Osebno ime *Dražigost* je bilo v 20. stol. spet oživljeno. Nosil ga je dr. Dražigost Pokorn, avtor številnih knjig o zdravi prehrani. Trajno pa so se v slovensko zavest vrezale *Dražgoše*, ki tako s svojim arhaičnim imenom kot s svojim neizbrisnim deležem v slovenskem boju za obstoj pričajo o naši samobitnosti in trdoživosti.